

# VAHHABİLİK EKOLÜ

<"xml encoding="UTF-8?">

Bu sözlerin tümü, Bâkî arazisinin vakıf veya sebil olmadığını hikaye ediyor. Bizim imamlarımızın pak cesetleri de kendi mülkleri olan yerlerde toprağa verilmişlerdir.

Bunun gibi sahih durumları göz önünde tutarak, acaba "vakıfa engel"dir bahanesiyle peygamber, hanedanının eserlerini yıkıp yerle bir etmek doğrumudur?

Siz Bâkî arazisinin vakıf olduğunu farz ediniz. Acaba onun vakıf keyfiyetinin eseri elde midir.

Vakfedenin, büyük şahsiyetlerin kabri üzerine bina yapmaya da, izin vermiş olabilir. Bunu bilmediğinize göre, en azından mu'minin işini, sıhhatli olana bağlamalı ve onları suçlulukla itham etmemeliyiz.

Böyle bir durumda, o evleri ve kubbeleri yıkıp, viran etmenin apaçık bir batıl iş olduğu ortaya çıkıyor. Bunun ise, şeriatın tamamen zıddına olduğunu anlamış olduk.

Kadı "İbn-i Büleyhit" ve onun hemfikirleri, çok iyi biliyorlar ki, vakıf olma fikri bir nevi uydurma delilden başka bir şey değildir. Böyle bir delili uydurmasaydılar dahi, yinede risalet eserlerini viran edeceklerdi. Zira bu onların, risalet eserlerini viran edişlerinin ilki değildir. İlk olarak, 1221 yılında Medine'ye musallat olmuşlardı. Risalet eserlerini o dönemde de yıkıp viran ettiler. Daha sonra Osmanlılar tarafından, Hicaz topraklarından atılmalarından sonra, eserlerin tümü yeniden yapıldı.

## 3.BÖLÜM

### VELİLERİN KABRİNİN KENARINDA MESCİD YAPMAK

Salihlerin kabirlerinin üzerinde veya kenarında, mescid yapmak caiz midir? Caiz olduğu takdirde, peygamberden Yahudi ve Hristiyanların ameli hakkında söylenilen hadisin manası ne oluyor? Zira hadiste, peygamberlerinin kabrini mabet yapan bu iki topluma lanet edilmiştir. Acaba bu hadisin onlar mı, evliyaların kabirlerinin kenarında mescid yapanları da içine almıyor mu?

CEVAP:

İslam'ın genel emirleri açısından, evliya ve Salihlerin kabirlerinin kenarında mescid yapmanın, asla bir engeli ve sakıncası yoktur. Zira mescidi yapmaktan amaç, o civarın teberrükü olan, Allah dostunun defnolunduğu yerin kenarında, Allah'a ibadetten başka bir şey değildir.

Başka bir deyişle, böyle yerlerde, mescid yapımında hedef, o ilahi evliyaları ziyaretleri sırasında, ziyaretçilerin farz ibadetlerini orada yerine getirmeleridir. (hatta Vehhabilerin görüşlerine göre dahi) Ne kabirleri ziyaret etmek haramdır, ne de ziyaret öncesi veya sonrası namaz kılmak haramdır. Böyle bir durumda, Allah'a ibadet etme ve ilahi farzları eda etme kasdıyla, evliyaların kabirlerinin etrafında mescid yapmanın haram olmasının hiçbir sakıncası yoktur.

Kehf ashabının durumlarını göz önüne alırsak, bu işin öncekilerin şeriatında, bir sünnet amel olduğunu anlamış oluruz. Kur'an-ı Kerim ise, o ameli yargılamaksızın bizlere naklediyor.

Kehf ashabının hadisesi üçyüzdokuz yıl sonra o dönemin insanları tarafından keşfedilince halk, onları tazim etmek hususunda ikiye bölündüler.

1- Onların bir bölümü: "Bunların kabirlerinin üzerine bir bina yapalım. (Böylece de bu insanların hatıralarını canlı tutar, ad ve eserlerinin yok olmasını önler ve bu şekilde onlara tazim etmiş oluruz.) dediler." Kur'an bu görüşe şu cümle ile işaret ediyor: "Onların kabirlerinin üzerine bir bina yapalım." Dediler.

2- Diğer bir grup ise şöyle dediler: Onların kabirlerinin (mağaranın) üzerine mescid yapalım, bu yolla da teberrük edelim.) İslam müfessirleri birinci teklifin müşriklere, ikinci teklifin ise muvahhid ve Allah'a tapanlara ait olduğu konusunda görüş birliği içindedirler. Zira Kur'an, bu sözün naklinde şöyle buyuruyor:

"Onların işine galip gelen (ilk topluluğa karşı üstün olan) lar ise; üstlerine mutlaka bir mescid yapmalıyız." Dediler. (Kehf/2)

Tarih şöyle der: Kehf ashabının hadisesinin ortaya çıktığı dönem, tevhidin şirke galip geldiği dönem idi.

İnsanları putlara ibadete çağıran, müşrik imparator ve yanlılarından bir eser kalmamıştı artık. Bu toplum galip bir topluluktur, muvahhid topluluktur ki, tabiatıyla onların önerileri, Allah'a ibadet etmek için bir mescid yapmak idi. Bu teklifin kendisinde, teklifi edenlerin Muvvahhid ve namaz kılan bir topluluk olduklarının delilidir.

Şayet evliya kabirlerinin üzerinde veya kenarında mescid yaptırmak, gerçekten şirkin belirtisi olsa idi. Bu muvahhid insanlar niçin böyle bir teklifte bulundular? Kur'an ise, onların teklifini hiç yargılamaksızın aynen sunuyor.

Kur'an'ın görüş belirtmeden, sessiz kalarak, o olayı aynen sunması, acaba onun caiz olduğunun delili değildir? Yüce Allah'ın bir topluluğun şirk nişanelerini bildirirken, onların o amellerini zimmen veya sarahaten mahkum etmeden, sunması asla düşünülemez. İşte bu usul ilminde geçen "Tahkir" delilidir. (yani bir konunun delilini, başka bir konunun, mevzusundan getirmek)

-----  
- Riyaz'ul Cennet s, 269. Makbel bin Hadi'ul Vadi Kuveyt Baskısı.

- Vefa'ul Vefa c, 2 s, 84.  
-----

Bu işi, dünya muvahhidlerinin arasında devam edip gelen bir inanç yaşantısının, varlığını ortaya koyarak hikaye ediyor. Bu davranış, kabir sahibine bir nevi saygı ve teberrük'ün belirtisi olmuştur.

Vehhabilerin, konuya hadis ile delil bulmadan önce, Kur'an'a götürmeleri, Kur'an'a başvurduktan sonra, hadise müracaat edip kanıtlama yoluna gitmeleri gerekirdi. Şimdide vehhabilerin delillerini araştıralım.

## EVLIYALARIN KABİRLERİNİN KENARINA MESCİD YAPMANIN HARAM OLDUĞUNA DAİR VEHHABİLERİN DELİLLERİ

Vehhabiler bir kısım hadislerle, Salihlerin kabirlerinin etrafında, mescid yapmanın haram olduğuna delil getirmişlerdir. Şimdi biz onların tümünü araştıracağız.

Buhari kendi Sahihinde, "Kabirler üzerinde mescid yapmanın mekruh oluşu" bölümünde aşağıdaki iki hadisi nakletmiştir: ...

1- "Hasan bin Sabit bin Ali ölünce, hanımı onun kabrinin üzerine bir kubbe dikti, bir yıl sonrada kaldırdı. Birinin bağırarak şöyle söylediğini duydular: "Acaba yitiklerini buldular mı? Diğer biri şöyle cevap verdi: Ümitsiz olup vaziyeti değiştirdiler." ...

2- Allah Yahudi ve Hristiyanları rahmetinden uzak etsin. Peygamberlerin kabirlerini mescid

yaptılar. Ayşe şöyle söyledi; peygamberin kabrinin mescid olma korkusu olmasaydı, Müslümanlar onun kabrini ortaya korlardı ve (onun etrafına duvar çekmezlerdi.) onun kabrinin mescid olmasından başka korkum yoktur.

Müslim kendi Sahihinden ikinci hadisi az bir farklılıkla nakletmiştir. Bu bakımdan sadece metni nakletmekle yetineceğiz.

-----  
- Önceki Kaynak c, 2, s, 96.  
-----

3- "Dikkat ediniz sizden öncekiler, kendi peygamber ve Salihlerin kabirlerini mescid yapıyorlardı. Hiçbir zaman siz kabirleri mescid yapmayınız, ben sizi ondan nehyediyorum."

4- (Peygamberimizin hanımları) Ümmü Habibe ve Ümmü Seleme, Habeşistan memleketinde (bir toplulukla oraya hicret ettikleri zaman) Allah peygamberinden bir timsal görmüşlerdi. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu:

"Onlar, kendilerinden Salih biri öldüğünde, onun kabrine mescid yapan ve timsallerini tasvir eden insanlardır, kıyamet gününde Allah'ın nezdinde insanların en kötüsü işte onlardır."

Nisa-i kendi Süneni'nde "Etteğliz pi ittihaz-is sürüc alel kubur" bölümünde, İbn-i Abbas'tan şöyle naklediyor:

"Allah Resulü, kabri ziyaret eden kadınlara, oraları mescid yapanlara ve oralarda çerağ yakanlara lanet etmiştir."

Bu çeşit inancın temelini atan İbn-i Teymiye'dir. Muhammed bin Abdülvehhab ise, onun artığından yararlanıyor.

Söz konusu hadisi öylesine tefsir ediyor ki, Salihlerin kabrinin üzerine veya kenarına mescid yapmak, artık kesinlikle mümkün olmuyor!

Yine İbn-i Teymiye şöyle yazıyor: "Alimlerimiz, kabrin üzerine mescidin yapılmasının asla caiz olmadığını söylemişlerdir.

-----  
- Mecma'ul Beyan, Keşşaf, Garaib'ul Kur'an Nişaburi Celaleyn ve El-Mizan Tefsirine muracaat edebilirler.

- Sahihi Buhari, Kitab ul Cenaiz, c / 2, s / 111.

- Sahihi Buhari, Kitab ul Cenaiz, c / 2, s / 88 Sünen-i Nesa-i c / 2, Kitab'ul Cenaiz s / 871.

- Sahih-i Muslim c, 2 s, 68..

-----

## HADİSLERİN ANLAMINI TAHKİK EDELİM

Şimdi hadislerin metinlerine iyi dikkat edip, onların gerçek ifadelerini elde etmek lazım. Bütün gerçekleri değerlendirmemiz gerekir. Nasıl bir ayet ile diğer bir ayetin müphemliği gideriliyorsa, başka bir deyişle bir ayet ile nasıl diğer bir ayet tefsir ediliyorsa, aynen bir hadis ile de diğer bir hadisi tefsir etmek ve şüpheyi ortadan kaldırmak mümkün olur.

Vehhabi topluluğu, bir hadisin zahirine yapışarak, ondan evliya kabirlerinin üzerine veya etrafına her çeşit mescidi yaptırmanın haram olduğu düşüncesini ortaya çıkarır. Oysaki onlar hadislerin tümünü bir araya getirip inceleselerdi, Allah'ın Resulünün lanette hedefinin ne olduğunu anlayabilirlerdi.

Bu topluluk "İctihad" kapısını üzerlerine kapadıklarından dolayı bir çok hadisi anlamakta hataya düşmektedirler. Sahih hadislerin senedlerinin ve onu rivayet edenlerinin siga ve inanılır kimseler olması en doğru yoldur. Bunun dışında kalanların delil olmalarına hakları yoktur, delil kabul edilemezler. Bu hadislerin senedinden bahsetmek, sözün uzamsına neden olacağından dolayı, biz sadece anlamlarından söz edeceğiz

## BU KONU HAKKINDA BİZİM GÖRÜŞÜMÜZ

Hadisin amacını anlayabilmek için, ilk önce Yahudi ve Hristiyanların peygamberlerinin kabirlerinin etrafında yapmış oldukları amellerini anlamalıyız. Zira bizim peygamberimiz bizi, onların yaptıkları amellerden sakındırıyorlar. Şayet onların yaptıkları işlerinin hududu aydınlığa kavuşursa, İslam'daki haramlığının sınırları da kesin çizgilerle ayrılmış olur.

Geçen rivayetlerde, onların peygamberlerinin kabirlerini kendilerine kible yaptıkları ve böylece de gerçek kiblelerinden yüz çevirdiklerine dair, karineler (işaretler) vardır. Hatta daha ileri giderek, peygamberlerinin kabirlerinin kenarında, Allah'a ibadet etmeleri yerine peygamberlerine ibadet ettikleri anlaşıyor veya en azından peygamberlerini ibadette Allah'a şerik koşuyorlardı.

Şayet hadislerin ifadesi,onların kabirlerini kible yapmaları konusu olursa veya onları ibadette Allah'a şerik koşmaları vurgulanmak isteniyorsa, o halde bu gibi hadislerle, ziyaretçileri tarafından kible yapılmayan, kendilerine tapılmayan evliya ve Salihlerin kabirleri üzerine veya kenarına mescid yapımının haram olduğuna dair delil getirmeleri imkansızdır. Zira ziyaretçiler, tek olan Allah'a tapıyorlar. Namaz kırlarken de kibleye yönelik duruyorlar. Evliyalarının kabirlerinin kenarında mescid yapmaktan amaçları da, o mekanları teberrük etmektir.

Hadislerin "Onların kabirlerini mescid yapmayınız." Sözünden maksadın bizim açıkladığımız söz olduğunu ispat etmemiz çok önemlidir. İşte delilleri:

1- Sahihi Müslim'in rivayeti, (Dördüncü rivayet) diğer rivayeti aydınlatıyor, zira peygamberin iki karısı peygambere; Habeşistan kiliselerinde Allah peygamberinin resimlerini gördüklerini söylediklerinde, Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: "Onlar, Salih birisi öldüğünde, derhal onun kabrinin üzerinde mescid yapıp, onun resmini de mescide koyan insanlardır."

Salihlerin resminin, kabirlerinin kenarında olmasından maksat kabire ve resme secde etmektir. Öyle ki, kabir ve timsal, onların kibleleriydi. Veya kabirden ve timsalden öte, secde edebilecekleri bir put da olabilirdi. Puta ibadet etmek ise, putu karşıya alıp onun önünde ona tazimen eğilmek ve huzu etmekten başka bir şey değildir.

Bu hadiste verdiğimiz ihtimal, Hristiyanların devamlı olarak köleliğe eğilim göstermelerinden ve cisimleştirilmiş resimlerin, onların ibadethanelerinin içinde bulunmasından dolayıdır. Bu çok önemlidir. Böylesi güçlü bir ihtimal söz konusu iken, o hadisle bu tür iftirallardan tamamen uzak, evliyaların kabirlerinin üzerine yada kenarına mescid yapmanın haram olduğunu kanıtlayamazsınız.

-----  
- Sahih-i Muslim Kitabul Mesacid c, 2 s, 66.

- Süneni Nesei, c / 3, s / 77. Mısır baskısı. Mustafa Halebi.  
-----

2- Ahmed bin Hanbel Mesned'de, İmam Malik'de "El Muvatta" kitabında, hadise bir ilave daha yapmışlardır. O ilave de, peygamberimiz şöyle buyuruyor: "Ya rabbi! Benim kabrimi, ibadet edilecek bir put gibi yapma."

Bu cümle bize, Yahudi ve Hristiyanların, kabir ve kenarındaki resime put muamelesi yaptıklarını, kabri ve Salih kişilerin resmini kible edindiklerini, hatta ondan daha ileri, put gibi taptıklarını ifade ediyor.

3- (İkinci hadise) Ayşe'nin hadisine bakmak da bu gerçeği daha güzel ortaya koyuyor: O peygamberden hadisi naklederek şöyle diyor: Peygamberin kabrinin, mescid olma korkusu olmasaydı, Müslümanlar onun kabrini açığa çıkarırlardı. (etrafa duvar ve perde çekmezlerdi.) O korku olduğu için gizlediler.

Şimdi bakalım kabrin etrafına duvar çekmek, nelere engel olabilir. Kesinlikle duvar kabirde namaz kılmaya, put gibi tapmaya veya en azından onu kible edinmeye engel olur.

Fakat kabire tapmamaksızın, kible yapmadan kenarında namaz kılınır. İster örtü olsun, ister olmasın, kabir ister açıkta olsun isterse örtülü olsun, ondört asırdır Müslümanlar Peygamber (s.a.a)'in kabrinin kenarında yüzleri kibleye doğru namaz kılıyorlar, Allah'a ibadet ediyorlar, kabrin örtüsü bu işe engel olmamıştır.

Özetleyecek olursak: Ayşe'nin sözü olan hadisin ilavesi, hadisin ifadesini aydınlatıyor. Zira; "Ümmül mü'min'in şöyle diyor: Peygamberin kabri mescid olmasın diye, onu gözlerden gizlediler ve etrafına örtü çektiler." Şimdi bakalım örtü neye engel olabilir: Örtü iki şeye engel olur:

-----  
- Ziyaret'ul Gubur, s, 106.  
-----

1- Eğer kabir put haline getirilirse, halkda ona tapabilmek için onun önünde durursa, örtünün varlığı bir işe engel olur. Zira örtünün varolmasıyla, halk kabri göremeyecektir, göremedikleri içinde ona put gibi ibadet etmeyeceklerdir.

2- Şayet O'nun kabrini kible yaparlarsa, örtü engel olabilir. Zira kible yapmak görme ile gerçekleşir. O'nun (kabri) Kabe ile kıyaslayamayız. Kâbe görünse de görünmese de evrensel bir sembol ve kibledir.

Fakat mescid namaz kılanların, Peygamber (s.a.a)'in kabrini kible yapmaları, onların kendi

durumlarıyla ilgilidir. Ortaya çıkabilecek kargaşaların açıkta olmasıyla daha fazla artabilir. Fakat kabrin gizli ve örtülü olması durumunda ise göz ona temas etmediği için, onun kabrine kible olarak bile, secde etme düşüncesi, akla çok az gelir. Bunun için "Ümmül mü'min'in" şöyle diyor: "Eğer mescid yapma ihtimali olmasaydı (secde yeri) onun kabrini açığa çıkarırlardı. (Duvarla çevirmezlerdi) Kabrin ortada olması halinde, bozulma ihtimali daha fazla idi. Örtülü olduğu zaman dikkati az çeker."

3- Sahihi Müslim-i ve Sahihi Buhari'yi tefsir edenlerin çoğu, hadisi aynen bizim gibi yorumlamışlardır.

Kastelani "İrşad-üs Sari" kitabında şöyle diyor:Yahudi ve Hristiyanlar, geçmişlerinin hatıralarını canlandırmak için kendi azizlerinin resimlerini, heykellerini onlara ait olan kabirlerin kenarlarına dikiyorlar ve öylece de, Allah'a ibadet ediyorlardı.

Fakat onların yerlerine geçen halefler, şeytanın etkisi altında kalmışlar, vesvesesine kapılıp, kabir kenarındaki heykellere tapınmaya başladılar.

Sonra da "Beyzavi"nin tefsirinden şöyle naklediyor: ...

Yahudi ve Hristiyanlar peygamberlerinin kabirlerine tazim için, kendilerine kible yapmıştılar, namaz kıldıklarında, ona yüzlerini çevirdiler. Böylece de onların kabirlerini put haline getirdiler.

İşte bundan dolayı Müslümanlar bu işten men edildiler. Fakat teberrük yönden Salih bir insanın kabrinin çevresinde, ona tapmamak ve namaz kılarken ona yönelmemek şartıyla, sadece Allah'a secde edilen bir mescidin yapılmasında bir sakıncanın olmadığı, bu hasisin kapsamına girmez.

Bu söz sadece, söz konusu hadisi tefsir eden, Buhari'yi tefsir eden Kastelani'nin sözü değil, belki Sünen-i Nesei'yi tefsir eden Kestela'nın sözü değil, Belki Sünen-i Nese-i'yi tefsir eden Allame-i Sendi'nin olabilir. Çünkü onda böyle sözler vardır. Sadece birkaç bölümünü yazmakla yetineceğiz:

"(Onun sözünün özeti): Kabrin üzerinde mescid yapmak haram, bazende mekruhtur. Eğer kabri kible yaparlarsa haram, bunun dışında mekruhtur. Çünkü sahibine ibadete yol açabilir."

Yine şöyle diyor: ...

O, kendi ümmetine, Yahudilerin ve Hristiyanların peygamberlerine yaptığı muamelenin aynısını yapmalarını yasaklamıştı. Zira onlar kabirlere tazim ile secde ediyorlardı, yada kible seçiyorlardı.

Sahihi Müslim-i tefsirin eden, bu konuda şöyle diyor: Peygamber (s.a.a) kendisinin ve diğerlerinin kabirlerinin mescid yapılmasını yasakladı. Bunun nedeni; Müslümanların ona aşırı tazim etmelerini ve işi küfre götürmelerini önlemektir. Bu bakımdan, Müslümanlar peygamberlerinin mescidini genişletmek isteyince, peygamberin zevcelerinin odalarını ve

-----  
- İne ulaike iza kane fihumurreculu salihu fe mate benev ela gebrihi mesciden ve sevre fih  
tilke suvre.

- Mesened-i Ahmed c. 3 s. 248. ve Muta kitabında da nakl olmamıştır.  
-----

Peygamberimizin defin olduğu Ayşe'nin odasını mescidin ortasında bırakmak zorunda kaldıklarında, kabrin etrafına çepeçevre duvar çektiler. Böylece de peygamberimizin kabri gözükür yerde olmasın ve Müslümanlarda ona secde etmesinler . Ümmül Mü'min'in Ayşe'nin sözü de bu işarettir ki şöyle diyor: ...

Diğer bir şarih şöyle diyor: Ayşe'nin sözü mescidin genişlememiş haliyle bağlantılıdır. Mescid genişletildikten sonra, onun odası da mescide dahil edildikten sonra, oraların duvarları üçgen haline getirildi, kimsenin kabire doğru namaz kılmaması için.

Daha sonra da şöyle buyuruyor: Yahudi ve Hristiyanlar, kabir kenarında onlara tapıyorlardı veya onları ibadetlerine ortak ediyorlardı.

Bu deliller ve hadisi açıklayanların anlayışlarıyla, hadislerden bundan başkasını anlayıp ve başka türlü fetva verilemezdi.

Bizim şimdi bu delillerin tümünden vazgeçip, bu sorunu başka türlü halledeceğiz.

Birincisi: Hadisin amacı, kabirin üzerine mescidin yapılmasıdır. Bu konunun da meşhedler (şehitlikler) ile ilgisi yoktur. Zira meşhedlerin tümünde mescid, evliyaların ve imamların kabirlerinin kenarında yapılmıştır. Öyleki, mescid haremde ayrı yapılmıştır. Harem, ziyaret okuyup tevessül etmek için, mescid ise; Allah'a ibadet ve tapmak amacıyla yapılmıştır.

Böyle bir durumda, bu şerefli mekanlar, (vehhabilerin hadislerden anladıkları sözün doğru olduğunu farz etsek bile) hadisin ifade ettiği, mananın kapsamı dışındadır.

Ne kadar hayret verici, kabrin kenarında mescidin yapımında haram veya mekruh olduğunu nasıl söyleyebilirsiniz? Oysa ki peygamberimizin mescidinin kendi kabrinin kenarında oluşunu herkes görüp bilmektedir.

Şayet peygamberin ashabı gökteki yıldızlar gibiyseler ve onlara uymamızda gerekiyorsa, peki bu konuda niçin onlara uymuyoruz? Zira onlar mescidi öylesine genişlettiler ki, peygamberin ve iki halifenin kabri, mescidin ortasında yer almıştır.

Gerçekten ilahi velilerin kabirlerinin kenarında mescid yapmak doğru olmasaydı, neden Müslümanlar peygamberin mescidini her taraftan genişlettiler? Öyleki, kabir mescidin ortasında kaldı! Halbuki Peygamber (s.a.a) zamanında mescid kabir bölümünün doğu tarafına bitişmiş durumdaydı. Genişletme sonucunda, kabir bölümünün batı kısmıda mescidin parçası oldu.

Acaba "Selef" i olmanın anlamı -Vehhabiler devamlı olarak onunla iftihar ediyorlar- sadece bir konuda uyup, diğer konularda görmemezlikten gelmek midir? Bütün bunlardan da anlaşılıyor ki: "İslam'da kabir ile mescid bir arada olmaz" sözünü söyleyen İbn-i Kayyim'in bu iddiası, ne kadarda dayanaksız ve ne kadarda Müslüman toplumların yaşam anlayışlarına zıt!..

İkincisi: Bu rivayetlerden sadece peygamberin, evliyaların kabirleri üzerine veya kenarına mescid yapmayı nehyettiği anlaşılmaktadır. Fakat bu yasağın, haram bir yasak olduğunu ispat edecek kesin bir delil ortaya konmamıştır. Halbuki bu nahy'in tenzih-i nahy yada nahy-i mekruh olma ihtimalide vardır! Nitekim Buhari bu hadisleri kerahet'ten saymış ve konunun durumunu açıklamak içinde, şöyle yazmış: "Bab-i yükrehu min ittihaz il mesacidi a'lel kübur" (kabir üzerine mescid yapmanın mekruh olduğu bölüm)

Başka bir delilde şudur: Bu konu, "kabirleri ziyaret eden kadınlara" lanet okunmasıyla birlikte ortaya çıkmıştır. Bir takım arizi durumlarından dolayı, kadınların kabirleri ziyaret etmesi, kesinlikle haram olmamış, sadece mekruh olmuştur. Şayet Peygamber (s.a.a) bu topluluğa lanet ediyorsa, onun lanetlemesi bu işin haram olduğuna delil sayılmaz. Zira diğer birçok hadislerde de, mekruh olan işleri yapanlara lanet ile

-----

- İrşad'üs Sari fî Şerhi Sahihi-il Buhari ve İbn-i Hacer, "Feth ül Bari" kitabında c, 3, s, 208, bu görüşü teyit ediyorlar ve şöyle diyor: Kabir, ehli kitap arasında kabir normal bir durumda olursa, nahy etmek gerekmez ve bunun dışında sakıncası yoktur.

- Süneni Nesei, c / 2, s / 41. Mısır baskısı.

-----

muhatap olmuşlardır. Lanetten maksat kerahetin şiddetini ve Allah'ın rahmetinden fazla uzak düştüğünü belirtmesidir. Rivayetlerde, yalnız yolculuğa çıkanlar, yalnız uyuyanlar ve yalnız yiyenlerde lanetlenmişlerdir. (Bu gibi kimselerin, Allah'ın rahmetinden, yardımından yoksun kalacakları, lanet kelimesiyle ifade edilmiştir. Çev)

Sözümüzün sonunda, şunu söyleyelim ki, Salih kimselerin kabirlerinin kenarına mescid yaptırmak, İslam'ın ilk dönemlerinde yaygındı.  
Semhudi şöyle diyor:

Ali'nin annesi Fatime Bint-i Esed vefat edince, -bugünkü "Fatime'nin kabri" dedikleri yer mescid idi- Peygamber (s.a.a) Fatime'nin orada defnedilmesini emretti. Yine şöyle diyor: Mus'ab bin Umeyr ve Abdullah bin Cehş, Hamza'nın kabrine yapılan mescidin altında defnedildiler. Yine şöyle diyor: ikinci asırda, Hamza'nın kabrinin üzerinde mescid vardır.

Bu mescid vehhabilerin musallat oldukları döneme kadar ayakta idi. Onlar musallat olduktan sonra yukarıdaki gibi hayali delillere dayanarak o mescidi de yıkıp viran ettiler!

-----  
- Süneni Nesei, c / 2, s / 41.  
- Sahih-i Buhari, c / 2, s / 111.  
-----

#### 4.BÖLÜM

#### KUR'AN VE SÜNNET AÇISINDAN MÜ'MİNLERİN KABRİNİ ZİYARET ETMEK

İslam alim ve bilginleri, ayet ve hadislerle dayanarak, kabir ziyaretlerine, özellikle de Peygamber (s.a.a) ve Salih kimselerin kabirlerinin ziyaret edilmesine cevaz vermişlerdir.

Ayrıca bu tür kabirlerin ziyaret edilmesini faziletli bulmuşlardır. Bu yönden Vehhabi topluluğu kabir ziyaretinin aslını (görünüş itibariyle) haram kabul etmiyorlar. Fakat evliyaların kabirlerini ziyaret amacıyla yolculuk yapmayı haram saymışlar ve bu işi de yasaklamışlardır. Biz esas ziyaret konusuna değindikten sonra evliyaların kabirini ziyaret için yolculuk konusuna

değineceğiz. Şimdi "ziyaret" meselesini açıklayalım.

Kabir ziyaretlerinin, ahlaki ve eğitim yönünden, insan üzerinde etkileri vardır. Burada kısa ve öz bir şekilde ona değinmek istiyoruz.

Yoksul, zengin, güçlü, zayıf her sınıf insanın hayat mumunun söndüğü ve üç parça bez ile toprak altında istirahata çekildiği, bu sessiz vadiyi görmek, gönül ve canı harekete geçiriyor.

İnsanın arzu ve tamahını şiddetlice azaltıyor.

Eğer insanın ibret gözü görürse, bu durumdan ibret dersi alır ve kendi kendine şöyle düşünür:

"Şu geçici altmış, yetmiş yıllık hayat mutlaka bir gün sona erecektir. Sonu, mutlaka toprak altında gizlenmek, kokuşup çürümektir. O halde insanın dünya malı ve makamı elde etme yolunda, bu kadar telaşlanması, kendine ve başkasına zulmedip tecavüzkar olmasına değmez.

Bu sönük vadiyi seyredip gezmek, en katı yürekleri, yumuşatıyor, en ağır kulakları duyarlı kılar, çok az gören gözlere ışık verir. İnsana hayat düzeninde değişiklikler yapmasına yol açar. Allah'a ve halka karşı olan ağır yükümlülüklerini, ferdi ve toplumsal görevlerini düşünmesine böylece de arzu ve isteklerinin azalmasına yardımcı olur.

Allah Resulü, bir hadislerinde, bu noktaya işaretle şöyle buyuruyor:

1- "Kabirleri ziyaret ediniz, zira onları ziyaret etmek, diğer evin (ahiret evinin) hatırlanmasına yol açar."

Kabir ziyaretinin meşruluğunun delilleri açık olmasına rağmen şüphesi olanlara, burada bazı deliller sunacağız.

## KUR'AN VE KABİR ZİYARETİ

Kur'an açıkça, peygambere, münafıklara cenaze namazı kılmamasını ve onların mezarlarının başında durmamasını emrediyor:

"Onlardan ölen birinin namazını hiçbir zaman kılma, mezarı başında durma. Çünkü onlar, Allah'a ve Resulüne (karşı) küfre saptılar ve fasıklar olarak öldüler." (Tevbe/84)

Bu ayetle, münafıkların şahsiyetini yıkmak ve bu zümrenin taraftarlarına ihtar vermek için, Allah (c) peygamberine şöyle emrediyor:

1- Onlardan hiçbirisinin cenaze namazını kılma

2- Onların mezarlarının başında durma; ... cümlesiyle de bu gerçeği ifade eder.

Münafıkların hakkında, yapmayın buyurduğu bu sözün anlamı şudur: Sadece münafık olmayanlar için bu işi yapman daha doğrudur.

Şimdi bakalım "Vela tegum êla kabrihi" mezarının başında durma sözünden kasıt nedir? Acaba defnedildiği dönemde mi mezarının başında durmayacak? Bu davranış münafıklar için

-----

- Sünen-i Nesei, c / 3, s / 77. Mısır baskısı.

- Vefa'ul Vefa c, 3, s, 897. Muhammed Muhittin'in Tahkiki.

-----

yasaktır, mü'min için caizdir yoksa, daha genel kapsamlı mıdır? Defin ve definin dışında ki durumları mı kapsamaktadır?

Müfessirlerden bazıları, ayetin sadece defin dönemine ait olduğunu söylemişlerdir. Fakat Beyzavi ve diğerleri ise o ayetin daha genel anlamı olduğunu söyleyerek, geniş bir açıdan bakarak şöyle tefsir etmişlerdir:

" Defin ve ziyaret için, onların mezarlarının başında durma"  
Ayetin anlamına iyice dikkat ettiğimizde, daha geniş anlamı olduğu ve defin anıyla birlikte, definiden sonra ki mezarın başında durma olayını da kapsadığı anlaşılmaktadır.

Ayetin ifadesi iki cümleden oluşmuştur; cümleler de söyledim.

1- (Onlardan ölen birinin namazını hiçbir zaman kılma)

" Ahed" bir sözü, nahy konumunda yer aldığı için, fertleri kapsar.

"Ebeda" sözü ise, zamanla ilgilidir. O zaman cümleinin anlamı şöyle olur: "Münafıklardan hiçbiri için ve hiçbir zaman namaz kılma."

Bu iki kelimeye dikkat edersek, cümleden anlaşılan amaç: Cenaze namazı kılma konusu değildir. Zira, cenaze namazı, definiden önce bir kez kılınan namazdır. Artık tekrar edilecek cinsten değildir.

Şayet kasıt "cenaze namazı kılma konusu" olsaydı, "ebeda" kelimesini getirmeye gerek kalmazdı. Bu kelimenin "fertleri kapsadığını düşünmekte tamamen yersizdir. Zira "La nuselli êla ahadin" (onlardan ölen birinin namazını kılma) cümlesi, böylesine bir kapsamı ve yaygınlığı ifade ediyor. Artık onun beyanını tekrar etmesine hiç gerek yok. Ayrıca " Ebeda" kelimesi Arap dilinde

zaman için kullanılır, ferd için kullanılamaz. Örneğin şu ayette olduğu gibi.

-----  
- Vefa'ul Vefa c, 3, s, 922 - 936.  
-----

"Ondan sonra (Resulün ölümünden sonra) eşlerini nikahlamanız size ebed olarak (helal) olmaz."

(Ahzap/63)

Bu ayetlerden anlaşıldığı üzere, birinci cümlemin anlamı şöyledir. "Münafıklardan hiç birisi için, namazla veya onun dışındaki şeylerle rahmet ve mağfiret dileme, rahmet talebinde bulunma."

2- (Mezarının başında durma)

Bu cümlemin anlamı kendinden önceki cümleye dayanarak, şu şekilde oluyor: (Onlardan hiçbirinin mezarının başında "la tegum" hiçbir zaman durma) zira dayandırılan da (af edilen de) bulunan şartlar, dayanan da (atıfta) da bulunmaktadır.

Böyle bir durumda, "Kıyam" dan (durmaktan) amacın, sadece "defn zamanındaki durmak" olduğunu söylemek imkansızdır. Zira farzımız şudur ki "Herkesin, defn edildiğinde namazı tekrar etmek olamaz. Bu cümle de, gizlide bulunan "ebed" kelimesi, bu amelin tekrara uygun olduğundan söz ediyor. "Ebedi" lafzının fertleri kapsadığını düşünenlerin cevapları ise, ileri de verildi. Zira "Ahad" -Tek- kelimesinin varlığıyla birlikte, onun yeni bir ifade vermesine gerek yoktur.

"la tuselli" -kılma- ve "vela tegum" -durma- kelimelerindeki bu iki konuya dikkat ederek, şöyle diyebiliriz: Yüce Allah peygamberini, münafıklara, ölüsünün namazını kılmak yoluyla yada, sadece dua ederek rahmet dilemekten men ettiği gibi, defnolurken ve defolunduktan sonra da onun kabrinin başında durmasını da yasaklamıştır.

Bunun anlamı şudur: Bu iki amel -rahmet talep etmek ve tüm vakitlerde mü'min'in kabrinin başında durmak ve vükuf etmek- caizdir, sakıncası yoktur. O durulacak vakitlerden biri de, yıllar önce toprağa verilen mü'min'in kabrinin başında durmak, ziyaret etmek ve Kur'an okumak zamanıdır. Bu işler için durmakta, o durulacak vakitlerdendir. Şimdi rivayetlere dayanarak, kabir ziyaretinin faziletini ispatlamanın zamanı geldi.

KABİR ZİYARETİ VE HADİSLER

Sahihlerin ve Sünenlerin yazarlarının İslami hadis ve rivayetleri naklettiklerine göre; peygamberin geçici bir nedenle kabir ziyaretini yasaklayıp, sonra da halkın ziyarete gitmelerine izin verdiği anlaşılmaktadır.

Yasaklayışının nedeni şu olsa gerek; o dönemin Müslümanları geçmişteki ölenleri, genelde müşrik ve putperest idiler. İslam ise, onların şirk alemi ile olan bağlantı ve sevgilerini kesmiş.

Yasaklamasının diğer bir nedeni de şu olabilir: İslam'a yeni katılanlardan bir kısmı, ölülerinin yanı başında, batıl bir inançla ağıt söylüyorlardı, ağız(larından da İslami adabın dışında sözler çıkıyordu. Fakat İslam'ın yayılıp, imanın gönüllere hakim kılındığı günden sonra, bu "Nehiy" yasak kaldırıldı. Peygamber (s.a.a)'imiz de, kabir ziyaretinin eğitici faydalarından dolayı, halkın kabiri ziyaretine izin vermiştir. Nitekim Salihlerin ve sünenlerin yazarları şöyle naklediyorlar.

2- ... "Ben sizi kabir ziyaretlerinden nehyetmişim. Bundan böyle ziyaret ediniz, zira kabir ziyareti sizi dünyaya karşı itinasız, ahirete karşı ise duyarlı eder. (ahireti, ölümü, size hatırlatır-  
çev.)"

Bundan dolayı, Peygamber (s.a.a)'imiz, annesinin kabrini ziyaret ederdi. Millete de şöyle derdi:  
"Kabirleri ziyaret ediniz, zira kabirleri ziyaret, ahireti hatırlatır."

Hadisin metni aynen şöyledir:

3- ..."Peygamber (s.a.a) kendi annesinin kabrini ziyaret etti kabrin kenarında ağladı, etrafındakileri de ağlattı ve şöyle buyurdu: "Annemin kabrini ziyaret etmem için Allah'tan izin aldım. Sizlerde kabirleri ziyaret ediniz, onları ziyaret etmek, Allah'ı hatırlatmaya vesiledir."

-----  
- Sahih-i İbn-i Mace "kabir ziyareti hakkında gelen rivayetler" bölümü, c, 1, s, 113.

- Tefsiri Beyzavi c, 3 s, 77.  
-----

4- Ayşe diyor ki: Allah Resulü kabir ziyaretinin serbest olduğunu duyurdu.... "Allah Resulü, kabir ziyaretine müsaade verdi."

5- Ayşe şöyle diyor: "Peygamber kabir ziyaretinin şeklini bana öğretti."

Hadisin tam metni ise şöyle:

"Rabbim, Baki'ye gelip onlara rahmet talebinde bulunmam için izin verdi. (Ayşe diyor) Nasıl söyleyeyim? Dedim; şöyle söylememi buyurdu: Bu diyarda bulunan Müslüman ve mü'minlere

selam olsun, Allah bizden olan geçmişlere ve bizden sonra ki geleceklere rahmet etsin. Bizde yakında sizlere kavuşacağız."

6- Diğer hadislerde, peygamberin hangi cümlelerle, kabir ziyareti yaptığı da yazılmıştır.

Peygamberin kabir ziyaretinde söylediği sözler şöyledir:...

Diğer bir hadiste de ziyaret metni başka bir şekilde nakledilmiştir.

Üçüncü bir hadiste de başka bir şekilde nakledilmiştir:

Dipnottur

-----

- Tevbe / 84.

- Ahzab / 53.

- Sunen İbn-i Mace c, 1, s, 114. Hind baskısı. Sahih-i Tirmizi "El- Cenaiz" bölümü, c, 3, s, 274.

İbn-i İl Arabi ve Maliki'nin açıklamasıyla birlikte Lübnan baskısı.

Tirmizi Büreyde den hadisi naklettikten sonra şöyle diyor: "Büreyde'nin hadisleri ve ehli ilim onunla amel ediyorlar. Kabir ziyareti için .....? Bir engel görmüyorlar. Bu İbn-il Mübarek, Şafii Ahmed ve İshak gibi olanların görüşlerdir. Sahihi Müslim, c, 3 "Rabbi, Nebiye annesinin kabrini ziyaret etmesi için izin verdi." Bölümü, s, 65.

Sahihi Ebu Davud. c, 2, Kitab-ü el Cenaiz "kabir ziyareti" bölümü s, 195.

Sahihi Müslim. c, 4 Kitabü el Cenaiz "Kabir ziyareti" bölümü, s, 73.

- Sahihi Müslim, c, 3. "Nebinin annesinin kabrini ziyaret etmesi için Allah'tan izin istemesi" bölümü, c, 65. Sahihi İbn-i Mace, c, 1, s, 114. Peygamberin annesinin kabrini ziyaret etmek için, Allah'tan izin istemesindeki vurgulanmak istenen nokta şudur: Bu hadisi rivayet edenlerin inançlarına göre İslam peygamberinin annesi "müşrik" idi.

Oysaki peygamberin annesi de aynen babası ve dedeleri gibi, tümü tevhitli idiler. Hanif dini üzerindydiler. Bundan dolayı, bu hadisin tüm kısımları ilmi ölçülerle uyuşmuyor. Süneni Ebi Davud, c, 2, s, 195, Mısır Baskısı. Sahihi Müslim, c, 3. Cenaiz Kitabı Müşrikin kabrini ziyaret etmenin adabı s, 74.

-----

Ayşe'den nakledilen hadisten şu anlaşılıyor: Hz. Peygamber (s.a.a) her zaman akşamın son vaktinde "Baki" tarafına giderek şöyle buyuruyordu:

Diğer bir hadisten de anlaşıldığına göre: Peygamber (s.a.a) toplu olarak kabir ziyaretine gidiyordu. Etrafındakilere ise kabir ehlini nasıl ziyaret edeceklerini öğretiyordu.

## KABİR ZİYARETİ VE KADIN

Geriye kalan konu, bazı rivayetlerde peygamberimizin "kadınları kabir ziyaretinden menettiği" konusudur.

"Allah Resulü kabirleri ziyaret eden kadınlara lanet etmiştir."

Fakat dikkat edilmelidir ki, kadınların kabir ziyareti yapmasının haram olduğunu ispatlamak için, bu hadisi delil göstermek birkaç yönden doğru değildir.

Birinci olarak: Alimler, bu yasağı, mekruh olan yasaklardan sayılanlardır. Mekruh oluşunun nedeni ise, o döneme ait, özel şartlar idi. Hadis tefsircilerinden bir kısmı bu konuya işaret etmişlerdir.

Nitekim onlardan biri olan ve İbn-i Mace'nin Sahihine şerh yazmış "Miftah-ül Hace" kitabının yazarı şöyle diyor;

"Alimler peygamberin nahyi hakkında iki söz söylemişlerdir. Acaba haram bir nehiy midir? Mekruh bir nehiy midir? Fakat, alimlerin çoğunluğu, "kadın fitneye düşmekten emin olduğu takdirde, kabir ziyaretine gidilebilir." Düşüncesine inanmaktadır.

-----

- Sahih İbn-i Mace c, 1 s, 114.

- Sunen-i Nesai c, 3, s, 76 ve Sahih-i Muslim c, 3 kabirlere girilirken söylenecek dualar bölümü, s, 64.

- 97 - Sunen-i Nesa-i. C, 4 s, 76 - 77.

- Sunen-i Ebu Davut c, 2 s, 196.

-----

İkinci olarak: Geçen hadisler de Ayşe'nin peygamberden naklettiği: "Peygamber kabir ziyaretinin serbest olduğunu duyurdu." Hadisini okuduk. Eğer bu hüküm sadece erkekleri ilgilendirip, kadınları istisna etseydi, bunun sadece erkekleri bağlayıcı olduğu belirtilmesi gerek. Özellikle bu hadisi nakleden de kadındır ve muhatapları arasında tabii olarak kadınlarda vardır. Söylenilen hüküm ve teklifin söylenenleri ilgilendirdiğini de muhatapları bilirler.

Üçüncü olarak: Hadislerin bazılarında, peygamberimizin, Ayşe'ye kabir ziyaretinin nasıl yapıldığını öğrettiği, belirtilmiştir. Peygamberden sonra Ayşe'nin bizzat kendisi, kabir ziyaretine gidiyordu.

Dördüncüsü: Tirmizi şöyle naklediyor: Ayşe'nin kardeşi "Abdurrahman bin Ebu Bekir" "El-Habeşi" de vefat edince, onun cenazesini Mekke'ye getirip orada toprağa verdiler, kız kardeşi Aişe'nin Medine'den Mekke'ye gelince, kardeşinin kabrini ziyaret etti, onun toprağının kenarında da, ezası için iki şiir okudu.

Tirmizi'nin tefsircisi "İmam-ı Hafız bin Arabi" doğumu: 435- ö- 543. Sahihe "Tealik" adlı eserinde şöyle der:

Doğru olan şudur ki: Peygamber erkek ve kadınlara kabir ziyareti yapmalarına izin vermiştir.

Şayet onların bazı ziyaretleri mekruh sayıyorsa, nedeni; onların kabir başında sabırsız olmalarından ve kamil anlamda hicaplı (örtülü) olmamalarındandır.

Beşincisi: Buhari "Enes"ten şöyle naklediyor: Peygamber (s.a.a) bir kadının kendi isteklilerinden birinin kabrinin başında durup ağladığını gördü. Ona şöyle buyurdu; "Takvaya riayet et ve sabırlı ol." Kadın Peygamberi tanımadı. Bu nedenle peygambere şöyle dedi: "Benim yakalandığım senin yakalanmadığın bir bela ile beni baş başa bırak." Kadına

- Sahihi Müslim, c, 3, kabirlere girerken okunacak dualar bölümü. s, 63.
- Sahihi Müslim, c, 3, kabirlere girerken okunacak dualar bölümü. s, 11.

O'nun Peygamber (s.a.a) olduğu söylendiğinde, isteklisinin kabrini terk edip, peygamberin evine geldi. Onu tanımadığına dair özür diledi, Peygamber de şöyle buyurdu: " ilk acıya sabretmek, sevap ve güzel bir iştir.

Şayet kabir ziyareti kadınlar için haram olsaydı, Peygamber bu kadına nehyederdi. Oysa peygamberimiz onu sadece sabırlı olmaya çağırıyor. Kadının dönüp peygamberin evine gelmesinden sonra da, peygamberin ona olan sözü acılar ve matemler karşısında "sabırlı olmasıdır. Kabir ziyaret meselesi olmamıştır.

Eğer iddia edildiği gibi olsaydı, Peygamber ona, isteklisinin kabrini ziyarete gitmesini yasaklardı.

Altıncısı: Peygamberimizin kızı "Fatma" her Cuma, amcası Hamza'nın kabrini ziyarete gidiyordu.  
Onun kabri kenarında namaz kılıp, dua ediyordu.  
Yedinci olarak: Kurtubi şöyle diyor:

Hız. Peygamber, her ziyaretç, kadına lanet etmemiştir. Sadece ziyaret alışkanlığı edinen "ziyaretçi" kadına lanet etmiştir. Zira Hız. Peygamber hadisinde "züvvarat- ül kübür"- kabiri çok çok ziyaret eden sigasını kullanmış, "züvvar" kelimesi ise mübalağa sigalarındandır.

Lanet etmesinin nedeni şundan olabilir: Fazla ziyaret etmek, kocanın hakkının zayii olmasına, nazarlarda, herkesin gözünün önünde süslenmeye yol açar, bağırıp çağırarak ağlamasını gerektirebilir. Ama ziyareti esnasında bu gibi konular ve benzeri durumlar olmazsa, sakıncası yoktur. Çünkü ölümü hatırlamak kadın-erkek herkesin ihtiyacıdır ve yararınadır.

Sekizinci: Şayet kabir ziyareti, arzu ve hırsları azaltmaya dünyaya bağlanmamaya, ahireti hatırlamaya vesile olursa, diğer taraftan da toprağın altında gömölüp eli her şeyden üzölen ölü içinde faydası vardır. Çünkü genelde İslami ziyaretler, Fatiha okumak ve sevabını hediye etmekle ilgilidir. Bu yaşayanın toprak altında bulunana verebileceği en iyi hediyedir.

İbn-i Mace, kendi Sahihinde peygamberin şöyle buyurduğunu naklediyor: "Kendi ölülerinize" Yasin "süresini okuyunuz."

Böyle bir durumda kadınla erkeğin arasında ne gibi bir fark vardır ki,

biri serbest diğeri ise kısıtlı, yasaklı olsun! Fakat ileride işaret edeceğimiz gibi, kadında bazı durumlar olduğu zaman böyle bir özel ayırım söz konusu olabilir. Müminlerin kabirlerini ziyaret, bizim için aydınlığa kavuşmuş oldu. Şimdi de: Allah dostlarının ve evliyaların kabirlerini ziyaret etmenin yapıcı tesirlerine işaret etmek gerekir.

- 
- Sahihi İbn-i Mace, el Cenaiz Kitabı, kadınların kabir ziyaretinden nehyi ile ilgili hadisler bölümü, c, 1. s, 478. Mısır baskısı.
  - İbn-i Mace Haşiyesi c, 1 s, 114. Hind Baskısı.
  - .- Ebu Davud kendi süneninde c, 2, s, 196 "ziyaretçi kadınlar" bölümünde nakledilmiştir
-